

Popis

Před koncem roku 2013 vypršela účinnost celé řady nástrojů veřejné podpory, proto Evropská komise, také s výhledem na výzvy nového finančního období a potřebu konsolidace národních rozpočtů, přistoupila k celkové modernizaci pravidel v této oblasti. V jejím rámci dojde ke změně řady předpisů, jimiž se řídí poskytování veřejné podpory, přičemž obecně by mělo dojít ke zjednodušení řízení a vyjasnění pojmů. Plán pro modernizaci představila Evropská komise ve Sdělení z 8. května 2012 Modernizace státní podpory v EU. Revize se dotkne mimo jiné pokynů k regionální státní podpoře, pokynů ke státní podpoře pro výzkum, vývoj a inovace, ochranu životního prostředí, investic rizikového kapitálu a zavádění širokopásmových sítí. Úpravám se nevyhnuje rovněž nařízení Komise o podpoře de minimis, obecné nařízení o blokových výjimkách a zmocňující nařízení Rady, jejichž revidované verze by měly vstoupit v účinnost 1. července 2014, stejně jako pokyny k regionální podpoře. Součástí modernizace by též měla být přesnější definice pojmu veřejná podpora a úprava procedurálních nařízení k veřejné podpoře, které by měly přispět k urychlení rozhodování Komise.

Evropský rámec

Politika hospodářské soutěže EU je jedním ze způsobů, jak zajistit efektivní fungování vnitřního trhu. Právní úprava ochrany hospodářské soutěže identifikuje několik jednání narušujících hospodářskou soutěž, mezi něž lze zařadit i státní, resp. veřejné podpory. Hospodářská soutěž je tedy kromě kartelových dohod či zneužití dominantního postavení ohrožována také chováním státu či dalších subjektů pod jejich kontrolou, které vede k upřednostňování některých podniků na úkor ostatních. Kontrola státní podpory vede ke zvýšení produktivity a konkurenceschopnosti podniků sídlících na území EU v globálním měřítku a tím k posilování a funkčnosti jednotného vnitřního trhu.

Veřejná podpora je na úrovni Evropské unie upravena čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie a jedná se o podporu poskytovanou v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, která narušuje nebo může narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňuje určité podniky nebo určitá odvětví výroby, a pokud ovlivňuje obchod mezi členskými státy, nestanoví-li Smlouvy jinak. V určitých případech je pomoc od státu ovšem žádaná a nevyhnutelná a pro takové situace má EU stanoveny výjimky. Mezi takové výjimky můžeme zařadit například poskytování podpory ve formě podpory de minimis, regionální podpory či vyrovnávací platby za výkon veřejné služby v souladu s příslušnými pravidly.

Obecné či individuální výjimky musí s předstihem obdržet souhlas Evropské komise, zatímco v případě blokových výjimek může být veřejná podpora poskytována prakticky bez schválení Komise. Mimo daná ustanovení stojí podpora de minimis, která stanovuje obecnou legislativní hranici pro výši podpory ve vztahu k jednomu podniku na tříleté období na 200 000 EUR. Definice podpory de minimis, která není považována za podporu veřejnou, je založena na faktu, že podpora do uvedené výše je v souladu s vnitřním trhem a prakticky neovlivní obchod mezi členskými státy EU či nenaruší hospodářskou soutěž.

Cílem nové úpravy Evropské unie v oblasti veřejné podpory je důslednější a cílenější kontrola poskytování veřejné podpory, která může omezit narušování hospodářské soutěže. Sdělení Evropské unie *Modernizace státní podpory* (KOM (2012) 209) se skládá ze tří specifických cílů:

1) *Podpora růstu na posíleném, dynamickém a konkurenčním vnitřním trhu*

Nová politika státní podpory pracuje s pojmem „pozitivní podpora“. Jedná se o takovou podporu, která má motivační účinky a podněcuje příjemce podpory k úkonu takových činností, které by bez státní podpory nerealizovali, a svým charakterem doplňuje soukromé investice. Podpora ze strany státu musí být adresována pouze na odstranění tržního selhání a vést ke snížení takových zjištěných případů.

Pokyny k použití pravidel kontroly státní podpory jsou již aplikovány na zavádění širokopásmových a inteligentně propojených dopravních a energetických sítí, na oblasti výzkumu vývoje a inovací či na ochranu životního prostředí. Cílem modernizace je důraz na adresnější vynakládání veřejných výdajů v zájmu posílení růstového potenciálu Evropy.

2) *Prosazování pravidel zaměřené na případy s největším dopadem na vnitřní trh*

V rámci modernějších pravidel veřejné podpory budou stanoveny priority pro efektivnější kontrolu státní podpory. Mezi taková opatření patří nové nařízení upravující podporu de minimis, změny v kategoriích podpory považovaných za slučitelné s vnitřním trhem a změna nařízení o blokových výjimkách. V návaznosti na uvedená opatření se podstatně zvýší odpovědnost členských států za řádné prosazování pravidel státní podpory a budou rozšířeny jejich kompetence. Uvedené změny budou vyváženy zintenzivněním kontroly ex post ze strany Komise.

3) *Modernizovaná úprava a rychlejší rozhodování*

Tento cíl je zaměřen na zpřesnění a zjednodušení pravidel za účelem posílení jednotnosti a zracionalizování procesu posuzování. Zároveň bude v jeho rámci zpřesněn pojem státní podpory.¹

Návrh Komise obsahuje identifikaci společných principů pro posouzení kompatibility udělované podpory na Jednotném trhu, napříč různými pravidly a rámci. A dále revizi a určitou konsolidaci pravidel státní pomoci s cílem nastavení konsistentních a jednotných principů v následujících oblastech:

- ✓ pokyny pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci nefinančních podniků v obtížích
- ✓ pokyny k regionální podpoře na léta 2014-2020
- ✓ rámec pro státní podporu výzkumu, vývoje, inovací
- ✓ pokyny a blokové výjimky pro oblast zemědělství
- ✓ pokyny v oblasti podpory životního prostředí a energetiky
- ✓ podpora významných projektů společného evropského zájmu
- ✓ pokyny v oblasti rizikového financování
- ✓ pokyny pro širokopásmové sítě
- ✓ pokyny pro letecký sektor

¹ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html

Dále se jedná o revizi následujících nařízení:

- **Obecné nařízení o blokových výjimkách** je jedním z klíčových legislativních nástrojů pro možnost poskytování veřejné podpory bez předchozí nutnosti schválení ze strany Evropské komise. Nové revidované znění nařízení o blokových výjimkách tzv. „GBER II“ přichází s novými kategoriemi veřejné podpory slučitelnými s vnitřním trhem. Jedná se zejména o podporu na výstavbu nebo modernizaci výzkumné infrastruktury, investiční podporu na zavedení soustavy účinného dálkového vytápění a chlazení či o investiční podporu podnikům provádějícím sanaci kontaminovaných lokalit. Komise dále vyjádřila zájem rozšířit výčet o další kategorie podpor související s vědou, výzkumem a inovacemi, regionální pomocí, pomocí malým a středním podnikům a podporou na ochranu životního prostředí. Postupné zařazování dalších kategorií bude záviset na informacích získaných z veřejných konzultací.²
- **Kategorie horizontální podpory** byly nařízením Rady č. 733/2013 změněny a rozšířeny o další oblasti slučitelné s vnitřním trhem, na které se nevztahuje oznamovací povinnost. Jedná se především o rozšíření podpory výzkumu a vývoje o inovační aspekt, o podporu ve prospěch kultury a zachování kulturního dědictví, o nápravy škod způsobené přírodními katastrofami, o podporu lesnictví, sportu, ochrany mořských a sladkovodních biologických zdrojů a dalších.³
- **Nařízení podpora de minimis** (nařízení č. 1407/2013 Evropské komise z 18. prosince 2013) uchovává maximální výši podpory na částce 200 000 EUR, s výjimkou pro podniky provozující silniční nákladovou dopravu pro cizí potřeby, kde je strop stanoven ve výši 100 000 EUR. Nařízení nově vymezuje termín „jeden podnik“ a na jeho základě předpokládá výpočet podpory v rámci celých podnikatelských skupin, nikoliv pouze pro každý subjekt ve skupině zvlášť.⁴

Modernizace rovněž obsahuje **zpřesnění definice** pojmu veřejná podpora (veřejná konzultace běžela od 17. ledna do 14. března 2014) a **úpravu procedurálních nařízení** k veřejné podpoře, tyto úpravy by pak měly přispět k urychlení rozhodování Komise. Nařízení Rady č. 734/2013 z 22. července 2013 stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES. Nařízení upravuje aspekty procesního rámce veřejné podpory, konkrétně se jedná o způsob vyřizování stížností a dále o zajištění faktu, aby Komise obdržela v řízení o veřejné podpoře úplné a správné informace.⁵

Oproti původním předpokladům vstoupí většina nově modernizovaných pravidel v platnost od 1. července 2014. Jedinou novou právní úpravou, která již byla schválena a na úrovni EU vstoupila v platnost, jsou nová pravidla podpory de minimis. V ostatních oblastech dění veřejné podpory probíhají k návrhům nových právních úprav v průběhu prvních měsíců roku 2014 veřejné konzultace. Jedná se o pravidla týkající se státní podpory v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, obecných blokových výjimek či

² <http://www.epravo.cz/top/clanky/stav-pripravy-novych-pravidel-verejne-podpory-eu-se-zamerenim-na-blokove-vyjimky-92740.html>

³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:204:0011:0014:CS:PDF>

⁴⁴ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/de_minimis_regulation_cs.pdf

⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:204:0015:0022:CS:PDF>

podpory životního prostředí. V těchto oblastech prodloužila Evropská komise platnost stávajících nařízení do 30. června 2014.⁶

Úprava v ČR

V České republice je kontrola státní podpory v působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Vnitrostátní právní úprava navazuje na evropskou legislativu. Jedná se především o zákon č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a o změnu zákona o podpoře výzkumu a vývoje. Česká právní úprava eviduje u Centrálního registru seznam podpor malého rozsahu, které obsahují všechny relevantní údaje k poskytnutým podporám malého rozsahu, kterými se rozumí podpory poskytnuté na základě nařízení o podpoře de minimis.⁷

Dle slov předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Petra Rafaje narůstá význam veřejné podpory: „*Na rozdíl od situace před několika lety se problematika veřejné podpory začíná čím dál tím více dostávat mezi naše prioritní agendy, tedy hospodářskou soutěž a veřejné zakázky.*“⁸

Dne 18. prosince přijala Evropská komise nové nařízení o podpoře de minimis, které vstoupilo v platnost 1. ledna 2014. Nařízení nově vymezuje pojem „jeden podnik“, ovšem strop pro výši podpory de minimis se nemění. Termín „jeden podnik“, v anglickém jazyce „*single economic unit*“, který bude dle nové právní úpravy sloužit jako podklad pro výpočet podpory malého rozsahu, se bude v praxi pravděpodobně velice obtížně aplikovat. Jeho použití předpokládá výpočet podpory v rámci celých podnikatelských skupin, nikoliv pouze pro každý subjekt ve skupině zvlášť. Vzhledem ke krátkému časovému období nutnému pro adaptaci na nové podmínky, využije Česká republika přechodné období a do 30. června se bude řídit stávajícím nařízením EU o podpoře de minimis. S platností od 1. července 2014 budou nové právní předpisy v ČR aplikovány a zároveň bude aktualizován Centrální registr podpor malého rozsahu.

České republiky se budou zároveň týkat změny v regionální podpoře, která má ze současných 40% klesnout na 25%. Dle názoru Evropské komise již Česká republika tento druh podpory v dosavadní výši nepotřebuje. Financování některých projektů tak bude muset být zajištěno z jiných zdrojů a bude muset být kladen větší důraz na využití podpor například na služby obecného hospodářského zájmu či na životní prostředí.⁹

⁶ <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/modernizace-pravidel-verejne-podpory.html>

⁷ <http://pravnicadce.ihned.cz/c1-57650400-verejne-podpory-podle-novych-pravidel>

⁸ <http://www.vz24.cz/clanky/v-brne-se-diskutovalo-o-modernizaci-verejne-podpory/>

⁹ <http://www.vz24.cz/clanky/v-brne-se-diskutovalo-o-modernizaci-verejne-podpory/>